

RESERAPPORT FRÅN ABRUZZO NATIONALPARK ITALIEN

Anna Dahlgren
Projekt Fulufjällets Omland, Etapp III
Miljövårdsenheten, Länsstyrelsen Dalarna
Januari 02

Rapporten är en del i projektet ”Fulufjällets Omland” med medel från Länsstyrelsen i Dalarnas Län, Naturvårdsverket och Mål 1

Utgivare: Länsstyrelsen i Dalarnas Län

Omslagsfoto: Abruzzo Nationalpark. Foto: Karin Eriksson

Layout, typografi och ombrytning: Anna Dahlgren

Tryck: Länsstyrelsens Tryckeri

Upplaga: 50 ex

Tryckt: mars 02

Copyright: Länsstyrelsens i Dalarnas Län

ISSN: 1403-3127, Miljövårdsenheten Länsstyrelsen i Dalarnas Län

Rapporten är tryckt på miljövänligt papper

Beställningsadress: Länsstyrelsen Dalarna, 791 84 Falun. Tel: 023-81 000

Inledning

Projekt Fulufjällets Omland, Etapp I startade 1997 som ett EU– projekt i Mål 6. Projektet har som syfte att skapa förutsättningar för en hållbar utveckling av kultur- och naturturism i Fulufjällets omland i anslutning till nationalparksbildningen på Fulufjället. Nu är projektet inne i sin tredje etapp. Målet är en ökad sysselsättning genom bl a idé - och produktutveckling i nätverk, gemensam marknadsföring med marknadsundersökning av befintliga turister, utbildning och kompetensutveckling, deltagande i WWF's projekt PAN-Park för internationellt utbyte o marknadsföring, utveckling av ny naturvårdsförvaltning för nationalparken, utveckling av sevärdhetsinformation via IT.

Projektet bedrivs av Länsstyrelsen Dalarna med en referensgrupp där lokalbefolkning, kommun, Naturvårdverk, länsstyrelse är representerad.

Projektet är nu inne i sin tredje etapp i Mål 1. Projektet avslutas 2002.12.31

En del i projektet var att genomföra en studieresa till en nationalpark i Europa under hösten 2001. Det blev Abruzzo Nationalpark i Italien. Syftet med resan var att se konkreta exempel, inspireras och få idéer samt att man inom gruppen skulle uppleva detta tillsammans och diskutera framtiden. Representanter från lokalbefolkning, Länsstyrelsen Dalarna, Älvdalens kommun och Naturvårdsverket var med på resan. I reserapporten som följer skildras resenärernas upplevelser och uppföljning av resan.

Resa till: Abruzzo Nationalpark, Italien

Datum: 7-13 oktober 2001

Abruzzo nationalpark– 160 km från Rom

SAMMANFATTNING STUDIERESA ITALIEN

Den 7-13 oktober reste 19 personer med anknytning till Fulufjället på studieresa till Abruzzo nationalpark i Italien. En nationalpark som firar 80 år nästa år. Idag är parken ca 40.000 ha. Den har en buffertzon på 80.000 ha. De har 2 miljoner besökare varje år. Det finns 1600 småföretag i området. Parkförvaltningen har 150 personer anställda under högsäsong, 55 personer är fast anställda.

Studieresan är en del av arbetet som ingår i EU-projektet Fulufjällets Omland, som drivs av Länsstyrelsen Dalarna. Syftet med resan var att lokalbefolkning från Fulufjället, Länsstyrelsen Dalarna och Naturvårdsverket tillsammans skulle se och uppleva konkreta exempel, fakta, få inspiration och idéer för att sedan omvandla till arbetssätt och genomförande som passar Fulufjällets framtida nationalpark samt Omlandet.

Parkförvaltningen hjälpte oss att ta fram ett program efter resenärernas önskemål och intresse under den en veckas långa vistelsen i den äldsta nationalparken i Italien.

Villetta Barrea hette byn som vi bodde i och här fanns ett "visitor" och besökscenter som parkförvaltningen även har anlagt i flera byar. Filosofin i parkförvaltningen var att man skall sprida ut besökarna och attraktionerna i hela området, så alla får en del av kakan. Första dagen fick vi vandra och uppleva zon A. Området är uppdelat i zon A, som är strikt naturskydd till zon till zon D som är byar och infrastruktur. Zoneringen var något som alla var intresserade av och vi la tid på att förstå detta. Bl a hade vi ett möte med Professor Franco Tassi som jobbar som parkchef.

A strikt nationalpark ca 4000 ha. Har får man bara tillträde genom guide turer under högsäsong. Jakt förbjuden

B skyddad zon. Detta område har människor använd traditionellt. Här får djuren beta och det är tillåtet med jordbruksbyggander. Här får även lokalbefolkningen hämta ved, plocka svamp etc (traditionellt). Detta område är viktigt för balansen mellan det skyddade området och folket!

C Jordbruksområde. Har dock minskat de senaste 30 åren, det syns bla. på förbuskningen.

D byarna. Infrastruktur, Visitor centres etc. Människan bor här och det gör att de är intresserade av att alla zonsystem fungerar.

Vi upplevde hur guiderna och "the Rangers" (parkvakter) jobbar. Guiderna är anställda av parkförvaltningen och de tar hand om barn och vuxengrupperna som kommer. De guidar mycket i Zon A som under högsäsong endast är tillåten att komma in i med guide. Rangers har som uppgift att sköta "det praktiska"- allt från att kontrollera tjuvskytte till att markera leder.

Parkförvaltningen i Abruzzo har tänkt igenom hur de skulle hantera besöksnäringen och hur småföretagen skulle få del av den marknadsföring som blir med en nationalpark. De har en väl genomarbetad fysisk planering av parken.

De anställda är bra på att ta hand om barngrupper. Det finns allt från broschyrer, kartor för barn till personal som tar hand om dem i de 15 "visitor centres" som fanns utspridda i området. Varje center hade sitt eget tema. Vi besökte bla. Insekts och vargmuseumet.

Vi besökte även en fårbonde som kunde berätta hur han jobbade med "det vita vapnet"- hundrasen Maremma Abruzzo som vaktar fårfloeken mot de 100 brunbjörnar och 60 vargar som finns i området.

Det var en grupp människor fyllda med idéer och tankar som lämnade Abruzzo nationalpark. Uppföljning kommer att bli en återträff, bildvisningar, presentationer via rapporter samt information på hemsidan om våra upplevelser och tankar från Italien.

Innehållsförteckning

1. Fakta om Abruzzo nationalpark	sid 4-7
1.1 Parkens historia, uppbyggnad och förvaltning	sid 5-6
1.2 Rangers	sid 6
1.3 Guider	sid 6
1.4 Buffertzoner	sid 6-7
1.5 Ekonomin i parken	sid 7
1.6 Volontärverksamhet	sid 7
1.7 Visitor Centrum	sid 7
2. Turism	sid 7-8
2.1 Broschyrer	sid 7-8
2.2 Parkens logo som resurs för entreprenörer	sid 8
3. Resenärernas reseskildringar	sid 9-25
Anna Dahlgren, Projekt Fulufjällets Omland	sid 9-10
Karin Eriksson, Projekt Fulufjällets Omland	sid 9-10
Klas Noren, Gördalen	sid 10-12
Monika Wallman, Särna	sid 12-13
Herbert Halvarsson, Kommunalråd Älvdalen	sid 13-14
Lillemor Westher, Mörkret	sid 14-16
Birgitta Pettersson, Projekt Fulufjällets Omland	sid 16-17
Anders Bergquist, Naturvårdsverket	sid 17-18
Christer Afsøer, Nordiskt Vildmarksliv Sörsjön	sid 18-19
Karin Magnusson, lärare Särna	sid 20
Birger Johansson, Horrmunds Guide	sid 20-21
Kjell Røngård, STF Gräshedens Vandrarhem	sid 22-23
Anna Røngård, STF Gräshedens Vandrarhem	sid 22-23
Ulla- Britt Thun, Gördalen	sid 23-24
Alf Nordin, Länsstyrelsen Dalarna	sid 24-25
4. Uppföljning	sid 26
4.1 Återträff	sid 26
4.2 Bildvisning/berättarkväll	sid 26
4.3 Guideutbildning	sid 26
4.4 Bildvisning, föredrag Särna skola Itisprojektet	sid 26
4.5 Bildvisning	sid 26
4.6 Planering av erfarenhetsutbyte	sid 26
5. Diskussion	sid 27
6. Källor	sid 28
Bilagor	
1. Karta Abruzzo	
2. Park effect	
3. Summer 2001 in Abruzzo Nationalpark	

Med på resan var också Stig- Åke Svensson från Länsstyrelsen Dalarna, Lars-Axel Magnusson från Länsstyrelsen Dalarna, Lillemor Lundgren från Särna samt Rolf Lundquist, författare till blivande bok om Fulufjället.

1. Fakta om Abruzzo Nationalpark

- Area: 43 959 ha
- Skyddade områden : 20 000 ha (Marsicano, Mainarde and Giovenco Valley)
- Strikt skyddade områden: 4,000 ha (Camosciara - Feudo)
- Buffert Zone: 80,000 ha
- 150 vandringsleder
- Besökare per år: 2 miljoner
- Anställda: 55 fast anställda och 150 "säsongarbetare"
- 1000 jobb indirekt
- 2000 Volontärer per år i parken (forskare, studenter etc.)
- De har 1600 småföretagare i området
- 50 km vägar stängda för trafik
- 100 Brunbjörnar, 60 vargar, 800 Abruzzo Chamois (en slags bergsget), 1000 Red Deers (hjortar) 800 rådjur
- 15 Visitor Centres
- 16 Informationskontor
- 6 områden med olika djur
- 10 Ungdomsorganisationer i aktivitet
- 300 billion lire per år i indirekt påverkan till lokabefolkningen tack vare ecoturism i området
- 300 billion lire har använts som utgifter/förbrukning i området för naturvård de sista trettio åren
- 100 olika forskarstudier har parken bidragit med
- 20,000 ha skog och betesmark finns i parkens kontroll
- 1,000 million lire satsa varje år på skydd och utveckling av skog och 10 miljoner träd har blivit sparade från skövling- mest bok

Parkens budget: 5 billion liras, som ger en lokal ekonomisk inverkan på ungefär 300 billion liras.

Några av resenärerna tillsammans med representant från Pan Parks och en parkvakt från Abruzzo

1.1 Parkens historia, uppbyggnad och förvaltning

Parken invigdes 1922 på initiativ av privata personer. 1923 blev 18.000 ha början på nationalparken Abruzzo. Samma år blev nationalparken förankrad statligt. Abruzzo är den äldsta i nationalparken i Italien. Området utvidgades snart till 30.000 ha. Från 1933 och fram till 1950- talet var parken i händerna på fascistregimen och andra världskriget ägde rum, därför förföll parken. 1950 talet och fram till 60- talet var en svår period för parken eftersom Italien var fattigt och hade svåra ekonomiska problem. Från 1963 till 1969 hade parken ej någon ledning och 120.000 bokträd och 3000 ha land offrades till villabyggnationer, turisthotell, vägar, slalombackar etc.

Vändpunkten på denna negativa trend kom 1969 då parkledningen började att jobba med att rädda naturvärden samt att jobba aktivt med turism. Parken utvidgades under de följande åren

Och 1980 började parkledningen att jobba med en Skötsel/Utvecklingsplan för parken. 1984 började man jobba för att dela in parken i zonsystem. 1988 förbjöd man jakt i Zonsystem A. 1994 öppnade Parken även ett kontor i Rom (160 km från Abruzzo). 1997 firade parken 75 år!

Idag är Abruzzo ett föredöme för nationalparker i världen och 1977 blev parken hedrad med "The European Diploma for Nature Conservation" av the Council i Europa.

Denna positiva vändning kom till 1969 när parkens "starke" man Franco Tassi blev tillsatt med titeln Superintendent. Att han har en stor roll i detta det går ej att förneka. Han rev svartbyggen, satte stopp för byggandsplaner på större hotell och slalombackar, utökade parkområdet, byggde "visitorcentrum" som lokalbefolkningen ej trodde på.

Professor Tassi och Stig-Åke Svensson

Han skaffade sig många fiender under denna tid. – Konflikt, säger Franco Tassi. - Nyckeln till framgång har varit konflikt. Det hjälper ej med strategier, planer och papper. Man måste göra saker. Och när man gör saker råkar man i konflikt.

Professor Tassi är en visionär samhällsbyggare och naturvårdare. Framgångsbeviset kom 1989 när den lilla byn bergsbyn Civitella Alfedena (300 invånare) chockade hela landet genom att hamna överst på italienska topplistan över samhällen med mest pengar på banken per invånare.

Parken förvaltas av staten. Det är 55 personer som är fast anställda och de jobbar bl a som guider, "rangers", chaufförer, ekonomiansvarig, EU- och,- internationellt ansvarig, "receptionister på Visitor Centres.

Ranger i Abruzzo

Parkförvaltningen visade hur man på ett effektivt sätt ”sytt ihop” alla finansieringsmöjligheter med Eu:s ramprogram mm. Även Agenda 21 insatser hade lagts till och man fick intrycket av att alla goda krafter samverkade.

Parken hade förutom de anställda även volontärer som kommer och jobbar kortare perioder. För att skapa alla de olika aktiviteter som erbjuds och att samla lokala entreprenörer behövs personal som jobbar praktiskt. För detta behövs finansiering.

1.2 Rangers

De har 22 fast anställda parkvakter som jobbar i parken. Deras arbetsuppgifter är: kontrollera så ingen tjuvjakt förekommer, pelja de vilda djuren, att zonindelningen fungerar etc. Tydlighet ger också parkvakternas uniformer och märkta bilar.

1.3 Guider

De har ett dussin guider som jobbar säsongsviss i parken. På sommaren är det mycket att göra. De guidar i zon A, tar hand om grupper, volontärer, turister på ett pedagogiskt och bra sätt.

Guiderna är anställda av parken. Deras arbetskläder är en uniform i brunt och grönt. De har en sommar och en för vintern. Alla måste ha denna på sig som jobbar åt parken. Det är ej tillåtet att ha andra symboler på sig än parkens logo. Tex. broscher eller utmärkande halsband. Man känner lätt igen parkpersonalen.

Guidningen i Abruzzo är långt utvecklad. Guiderna är anställda av parken och får utbildning genom parken. Guidningen skall undervisa besökarna i hur man umgås med naturen, klargöra de grundläggande ekologiska sambanden mm. (se bilaga nr 3, Summer 2001 in Abruzzo Nationalpark)

Vår guide började sin guidning med att ställa upp oss i en ring så att vi skulle kunna höra bra utan att hon pratade högt och att vi skulle kunna se varandra. Med detta ville hon visa att man bör vara tyst i naturen och lyssna till naturens ljud. Grundläggande förhållningssätt som detta kan vara viktigt att förmedla till den stressade nutidsmänniskan. Guidernas utbildning garanterar en viss kvalitet och deras enhetliga klädsel gör att det tydligt framgår vem som är guide.

1.4 Buffertzoner

1984 började parkförvaltningen att jobba med zonsystemet. Anledningen till det är att man ville bevara höga naturvärden och samtidigt jobba mot turism- för att minska utflyttningen och bevara arbetstillfällena. På detta sätt lever bygden och det finns en balans mellan naturen och turisterna.

A strikt nationalpark ca 4000 ha. Har får man bara tillträde genom guidade turer under högsäsong. Jakt är förbjuden

B skyddad zon. Detta område har människor använd traditionellt.

Här får djuren beta och det är tillåtet med jordbruksbyggander. Här får även lokalbefolkningen hämta ved, plocka svamp etc (traditionellt). Detta område är viktigt för balansen mellan det skyddade området och folket.

C jordbruksområde. Har dock minskat de senaste 30 åren, det syns bl a på förbuskningen.

D byarna. Infrastruktur, visitor centres etc. Människan bor här och det gör att de är intresserade av att alla zonsystem fungerar. (se bilaga nr 1 karta Abruzzo)

1.5 Ekonomin i parken

Total budget: 5 miljoner Euro

80% statliga pengar

10% regionala pengar

12-14 % självfinansierade (entrè från visitorcentrum etc)

+ EU fonder. Tex. grupper som kommer får "ge" en dag till parken. Samt även volontärernas arbetsinsats.

1.6 Volontärverksamhet

Abruzzo har 2000 volontärer varje år. De får stanna 2-3 veckor och deras arbetstid räknas om till EU-medel. De har många förfrågningar på volontärer som vill komma och hjälpa till i parken. Därför har de begränsat tiden till två veckor för de som är från Italien och tre veckor för invånare från övriga länder.

1.7 Visitor Centrum

Dessa är speciella byggnader för information , utbildning och forskning. Dom är belägna i byarna runt om i parken. Visitor Centrum kan tex. vara musuem, information om naturreservat, tema om olika djur eller botaniska gårdar. Parkförvaltningen bygger och utvecklar Visitor Centrum med olika tema, som "the Abruzzo chamois" i byn Opi, och "the deer reserve" i byn Villavallelonga. Djurreservaten har en viktig utbildnings och forskarroll. Djuren finns i stora inhägnade områden där de ej blir störda av människan. Här lär sig gäster, forskare etc att lära känna djuren genom att observera dem.

2. Turism

I och med bl a zoneringsen är satsningen på turismen mycket lyckad i Abruzzo. De yngre som växer upp har en chans att överleva tack vare att turismstyrningen är stark. Tidigare var det många fler som flyttade, men är man intresserad av att jobba med människor och turismen finns det många arbetstillfällen. Det har visat sig att efterfrågan på hantverk, traditioner, kulturen och lokala produkter ökar. Professor Tassi säger; - Intresset för naturen ökar. Det är det vi har gemensamt. Vi måste sälja naturen rätt!

Idéen med att sprida ut Visitor Centres och andra besöksanläggningar i parken har varit lyckad visar det sig. Då får alla en del av kakan och turismen blir spridd över parken. Filosofin i parkförvaltningen är att de föredrar många små entreprenörer än några få stora. Detta gör att fler tjänar pengar på turismen. Tex. i bergsbyn Civitella Alfedena så bor det 300 personer, men det finns gästsängar för 600 personer. Det syns inga stora vräkiga skyltar längs byvägen. Anledningen till det är att det finns många små hotell, vandrarhem och bed and breakfast. Det är oftast hemma hos familjen. Detta gör att de familjer i denna bergsby lever gott på turismen under högsäsong (sommartid) och får in så pass mycket att de kan leva av det på lågsäsong.

2.1 Broschyrer

Parkförvaltningen har många informationsbroschyrer på olika språk, (se bilaga 2, Park effect). Det finns om björn, varg, insekter, forskning, nyhetsbrev, förslag på guidade turer etc. En intressant broschyr heter tex: "Guidade turer i Abruzzo national Park- för skolor, grupper och företag". Den innehåller ett stort antal förslag på guidade turer i området. Det är allt från; "I björnens spår", i insekternas värld, livet i gräsländet, natur och kultur i Mainarde, i björnens rike etc. Det står pris och hur guidningen går till praktiskt. Mycket bra upplägg samt många bilder som lockar.

Det finns även en broschyr speciellt för barngrupper, som beskriver och förklarar hur parkförvaltningen jobbar mot barn och skolor för att lära ut om naturen samt miljön.

2.2 Parkens logo som resurs för entreprenörer

Vi besökte en lokal entreprenör som säljer lokalproducerade produkter i en affär. Gemensamt för de lokala produkterna var att samtliga använde sig av parkens logo. Det var produkter som sylt, likörer, honung, godis, te, krämer som var trevligt förpackade. Affärsinnehavaren hade märkt en uppgång av efterfrågan på lokala produkter sedan de fick tillåtelse att använda parkens logo.

Entreprenör som säljer lokala livsmedel, med parkens logo

Det är dock ingen kvalitetsstämpel när de använder logon utan en ren marknadsföringsmässig sak. Han tar bara emot varor från etablerade företag som har F- skattosedel och är HCCP- märkta.

Det finns ingen sammanslutning för alla de lokala varorna som finns. Däremot har ibland olika branscher sin egen organisation.

Sommartid tar han emot grupper från hela Italien som har kommit till Abruzzo tack vare efterfrågan på lokala produkter. Han jobbar hårt med att få hit folk på det sättet. Tex. han annonserar om att den och den dagen kommer en fårbonde för att sälja sina ostar. Då har han speciella varor som han säljer till rabatterade priser.

Lokala produkter, både livsmedel och hantverk, säljs med nationalparkens logotype som ursprungsmärkning. I Abruzzo säger detta inget om kvalitén utan bara om ursprunget. Många ansåg att det även bör innebära något om kvalitén. Det vore naturligtvis bra, men kan vara svårt att genomföra eftersom många olika typer av varor skall märkas. En lägsta standard skulle ju kunna vara att varan är producerad med alla tillstånd och krav som ställs från samhället.

Det finns 1600 företag i området som lever direkt eller indirekt på parken. De flesta är små familjeföretag. Företagen har ingen gemensam organisation, utan de använder nationalparken som gemensam marknadsföring.

3. Resenärernas reseskildringar

Anna Dahlgren och Karin Eriksson, projektarbetare i EU projektet Fulufjällets Omland

Buffertzoner

De har tänkt igenom zonereringen i Abruzzo, så att alla känner att ansvar för att det skall fungera. Den blivande nationalparken i Fulufjället kommer även den att vara indelad i zoner. Italienarna har tänkt ett steg länge och tagit med byar, infrastruktur i zonereringen. Det kanske skall jobbas fram på ett liknande sätt i Fulufjället. En buffertzona och skötselplan för Omlandet?

Guider

Abruzzo Nationalpark har utbildade guider som tar hand sina gäster. De har ett stort utbud för företag, skolor och privatpersoner på guidade turer. Det gör också att den enorma människostöm som är i Abruzzo blir styrd. Tex. får gästerna ej en chans att förstöra naturen i zon A- där man visar hänsyn till naturen och får bara komma i med guide under högsäsong.

Fördela resurserna i parken

I Abruzzo nationalpark har man haft en klar strategi att locka turisterna att besöka byarna i området genom att låta byarna ha olika teman. En by har museum om vargar och varghägn där man kan se varg på nära håll medan andra byar har aktiviteter runt andra teman. På så vis lockas turisterna att besöka fler byar och därmed stanna längre. Detta är en bra idé som kan användas även i Fulufjällsregionen. I inledningsskedet kommer det enda informationscentret att vara Naturum vid Njupeskräsparkeringen. I framtiden kan man tänka sig att Naturum utlokaliseras olika teman till byarna runt om fjället. Effekten bör sannolikt bli att turisterna stannar längre i området och då övernattar en natt till, äter en måltid till osv. Det är också pedagogiskt riktigt, bli mindre rörigt och kunskaperna hos besökaren fördjupas. De områden man inte hinner besöka under ett besök kan besökas igen nästa år.

Aktivt jobba med ungdomar/barn/skolor

Jag tror att vi kan bli bättre att ta hand om vår framtid- barnen i den kommande nationalparken i Fulufjället. Vi lärde oss mycket i Abruzzo att man skall ta emot barnen på barnens vis. Leka fram kunskap. Varje Visitor Center i Abruzzo har ett speciellt rum för barn. På tex. insektsmuseet som vi besökte fick vi lära oss hur man kan göra. Temat var lek och lär på barnens villkor.

Ett förslag är att Naturrum i Fulufjället skulle ha ett speciellt rum för barnen, där man kan ha tex. samlingar- innan man går ut i naturen. Ett rum som inspirerar dem att lära om naturen. Det räcker ej med en klätterställning eller liknande för att lära barn. Det är en annan generation som växer upp som är mer medveten om miljön. Det behövs utrymme för att få en bra attityd till nationalparken och naturen. Det kommer att behövas en person som kan ta emot barngrupper i olika åldrar. Det behöver ej vara den personen som jobbar på Naturrum- det kan vara tex. en fristående guide som har den pedagogiska utbildningen, en lärare från skolan eller att man kopplar det till Friluftsrådet (Mulle). Grupper ringer oftast först innan de kommer så detta kan man boka i förväg.

Volontärverksamhet

Det finns idag ingen tid att ta hand om de volontärer som vill komma till Fulufjället. Fördelarna med Abruzzo parkförvaltning är att de har stora resurser att ta hand om de 2000 volontärer som kommer till området.

De har någon som tar emot dem, ansvarar för dem i arbetet och sedan använder deras ideella arbetskraft som finansiering i olika EU- projekt.

Detta med volontärer skulle kunna utvecklas mer i Fulufjället i framtiden. Det behövs en som tar hand om det praktiskt och organiserar vksamheten. Det kan vara att ta emot förfrågningar, fixa boende och arbetsuppgifter.

Marknadsföringsansvarig/Internationell kontakt

Fulufjället kommer kanske att behöva en person som Fulvia från Abruzzo parkförvaltning. Hon jobbade där med internationella grupper, mässor etc och var även kontaktperson för Pan Parks för Abruzzo Nationalpark. Idag kan man säga att Omlandsprojektet delvis har denna roll. Det är viktigt att under 2002 tänka igenom vad som krävs i framtiden för Fulufjället. Vilket spår har vi jobbat fram för Fulufjället och hur kan vi följa det spåret på bäst sätt?

Parkens logo/Fulufjällsringen logo som marknadsföring

Nationalparken kommer att ha en logo som Naturvårdsverket kommer att jobba fram. Samtidigt jobbar Fulufjällsringen fram en logo i samarbete med Naturvårdsverket. Denna logo kan komma att fungera på samma sätt som logon i Abruzzo. En logo för Fulufjällsringen kan innebära en kvalitetsmärkning. Det är viktigt att de som använder logon jobbar med hållbar turismutveckling.

Produkter från Abruzzo med logo

Klas Norèn- representerar ungdomen från Gördalen.

Bakgrund

Här kommer en reseberättelse från en inbiten "gördaling" som hoppas att Fulufjällets Nationalpark kommer att skapa förutsättningar för en positiv utveckling i området på alla fronter. Jag får tacka för en mycket trevlig resa som var väl planerad och lärorik. Här kommer lite reflektioner som jag har med mig hem från Italien och Abruzzo nationalpark, men först skall jag presentera mig och berätta varför jag följde med på resan.

Jag heter Klas Norén och bor i Stockholm sedan fem år tillbaka där jag läst till civilingenjör, i Industriell Ekonomi. Jag åker till Gördalen, så ofta jag kan, för att jaga och fiska, men också för att umgås med mina mycket goda vänner, familjerna Thun och Jensen. Vår familj har haft stuga där sedan 1972 och det har alltid varit självklart för mig att åka dit.

Mitt engagemang i aktiviteter och föreningar i Gördalen har tidigare skett i mycket liten utsträckning av olika anledningar. Med den kommande Nationalparken, samt bildandet av den ekonomiska föreningen runt fjället, finns det nu möjligheter till nya kombinationer av människor och idéer. Kombinationer som bryter upp de gamla bystrukturerna tror jag är bra. Jag ser en möjlighet att engagera mig i nya konstruktiva projekt och som ett led i detta var resan till Italien. En annan viktig anledning är att jag och min kompis Thomas Jensen (uppvuxen i Gördalen) för närvarande håller på att färdigställa en Internetportal för Fulufjället.

Mål med resan

- I första hand ville jag skapa mig en uppfattning om i vilken utsträckning lokalt företagande kan dra nytta av Nationalparken ur marknadsföringssyfte och på vilket sätt.
- Det andra målet var att träffa och lära känna de andra som följde med på resan.

Förvaltningen

Tack vare den resursstarka och framför allt organisatoriskt väl fungerande förvaltningen underlättas marknadsföringen av parken. Parkens infrastruktur av besökscenter och personal, i enhetlig proper klädsel, gör att man kan distribuera information direkt till parkens besökare. Syftet med parkens marknadsföring är i första hand till för att stärka de naturvärden som finns i parken. Genom att från förvaltningen förmedla parkens skötsel och utveckling genom en (som Franco Tassi uttryckte det) ”scientific point of view, research and education, får man människor intresserade av utveckling och skydd. Denna syn förmedlas till parkbesökarna genom besökscentren. Jag är imponerad av parkens förvaltning och jag tror det finnas en hel del att lära här, inte minst om dess finansiering, som inte enbart görs av statliga medel. Volontärverksamheten tycker jag var intressant, över två tusen ungdomar per år deltog i volontärverksamhet för en period av ca 2-3 veckor per person.

Besökscentrum

Jag uppfattade de gemensamma nämarna för varje besökscenter som

1. Ett tema, ex varg som präglar hela centret.
2. Varje tema har en koppling till ett universitet eller liknade organisation som studerar området.
3. Visuella redskap för att förmedla respektive tema, alternativt levande djur.
4. Utrymme för barn, kreativt lärande med enkla medel.
5. Massiv infrastruktur av information, från enkla informationsblad till rena publikationer.
6. Enkelt, med en viss konstnärlig karaktär.

Lokala företag

Hur drog då de lokala företagen nytta av nationalparken som har drygt två miljoner besökare per år? Boende och restauranger är det som tydligast framstår som viktiga funktioner, då alla besökare måste ha någonstans att bo och äta. Information om boende och aktiviteter kunde enligt uppgift från vår guide fås vid den lokala turistbyrån. En sådan fanns i Villetta Barrea. Om jag skall vara ärlig hade jag förväntat mig en tydligare ”kommersiell framtoning” (skyltar, flygblad etc.) i byarna om diverse aktiviteter.

Jag drar paralleller till då jag inte för så länge sedan besökte en nationalpark på Nya Zeeland. Där det verkligen hade växt upp turistföretag i alla dess former i och i anslutning till nationalparken. De företagen sparade ej på krutet vad gäller att marknadsföra sig själva.

Av de lokala företag vi besökte framkom följande:

- Marknadsföring över nätet verkade vara i sin linda.
- Gemensam marknadsföring av produkter och tjänster var ovanligt.
- Genom att få tillgång till Nationalparkens logo, mot avgift och godkännande av parkförvaltningen, kunde företagen i vissa fall öka sin försäljning samt förstärka sin lokala förankring.

Höjdpunkt och nya ideér

Resans höjdpunkt var definitivt att få bestiga en av bergstopparna i närheten av Villetta Barrea. I strålande väder, sol och blå himmel, med en grupp av ca 30 gems betandes under oss, kunde vi blicka ut över en fantastisk vy från ca 2000 möh.

Resan var mycket givande för mig, jag får inte ner allt här men jag fick många ideér och ny kunskap om hur en nationalpark kan skötas.

Monica Wallman, 37 år, konstnär, Särna

Bakgrund

I min ansökan skrev jag att jag är intresserad av konstnärlig utsmyckning i friluftsmiljö.

Mål med resan

- Hur skapar man en attraktiv miljö för besökare i ett vildmarksområde?
- Hur lyfter man fram och presenterar de lokala kulturvärderna och den egna traktens historia?
- Hur kan man göra en "vildmarksupplevelse" attraktiv även för lite "orörliga" barnfamiljer?
- Kan man kanske få ideer om hur man på ett bra sätt presenterar och säljer hantverk till en "naturturist".

Väl på plats bland de höga bergen och omgiven av härliga höstfärger i Abruzzo Nationalpark så är bland det första som slår mig att jag ser väldigt få souvenirer. Många av souvenirerna är dessutom fula. Jag hade nog förväntat mig att se mer hantverk. De har fördelen att kunna sälja alkohol istället. Vilket förmodligen dessutom de flesta köper med sig. Det som även förvånade mig var att det inte fanns information och kunnighet i det engelska språket.

Konstnärer i Abruzzo

Det som däremot imponerade på mig var de konstnärer som var knutna till Abruzzo Nationalpark. De skapade fantastiska målningar, skulpturer, trärelieffer, insektsmodeller etc. Imponerande var även det pedagogiska och konstnärliga arbetet tillägnat barnen. Där har vi verkligen något att ta till oss.

Barnens plats

Läran om djur och natur på barnens villkor där barnen är tillåtna att ta plats. Väldigt intressant var även deras sätt att använda deras logotype. Det är knappast någon som kan ha missat den sittande björnen. Smart tycker jag att använda parkens logga som för att visa att varan som säljs är lokalproducerad. Den iden skulle vi väl kunna stjäla tycker jag. Ej att förglömma är den fantastiska maten och det goda vinet som som vi åt. Speciellt den "enkla" lunchen vi fick av Professor Tass bland brummande björnar ute i kontorets trädgård.

Viktigt för framtiden

- Att använda en stark logotype. Vad gör den speciell för det här området och hur kan vi använda den?
- Ta tillvara på barnen. Om barnen trivs så stannar familjen i området.
- Konstnärlig utsmyckning som tilltalar barn och vuxna.
- Värna om konst och lokalt hantverk av kvalitet.

- Att få informationsskyltar om Nationalparksområdet – Fulufjällets omland långt innan man kommer till exempelvis Särna. Sjumilaskogen där är verkligen tråkig och skulle behöva lite uppiggande belysning av vårt vackra område.
- Hur kan man lyfta fram den kvinnliga kulturen i området?
- Drickbrunnar med ”äkta” källvatten utplacerade på olika ställen i området. Uppbyggda av rå sten som vid Njupeskärs fall.
- Använda älgen mer som en turistattraktion. Både levande och skulpturalt.

Utställning

Vad kan man göra inom ett utställningsområde? Det skall vara lustfyllt för olika sinnen. Synen, hörseln, känseln och smaken. 3-D glasögonen var en bra ide tycker jag. Där tillfredställer du verkligen synen. Kan man utnyttja den genom en titthålsteknik eller kanske man kan gå in genom ett djurs mun för att få se fantastiska bilder. Varför inte gissa bajset i 3-D bilder. Det måste ju inte bara vara vackra bilder på blommor o dyl. Hur låter djuren och naturen? Att vara tillåten att ta och få känna på olika saker. Hur smakar vattnet som dånar nerför Njupeskärs? Utnyttja lokal mat typ kolbotten etc. Att ge kunskap om djur, natur och kultur från vårt område.

Svårigheter och möjligheter

Vi talade mycket om projekt Fulufjällets Omland. Om svårigheter och möjligheter. Vad kan man ta med sig från Abruzzo till Fulufjället? Tankarna och bilderna snurrar i mitt huvud. Är jag viktig i det här projektet undrar jag själv. Jag hoppas att alla är viktiga så att det inte bara blir en liten elit styrgrupp och vi andra blir bortglömda. Hur och vart tar jag mig in i detta projekt? Var skall jag lägga min energi? Konstnär.....svävande. Ingen vet vad jag gör och vad jag kan. Förväntas jag lägga fram en färdig konstnärlig ide? Området är stort och brett. Bilder skapas i mitt huvud. Fragment av bilder och känslor uppfyller hela mitt jag. Försöker att skissa och skriva ner ideer.

Herbert Halvarsson, Kommunalråd Älvdalen

Pan Park

Vid mötet med Pan Park på måndag noterade jag att man gjort en gallupundersökning där det visade sig att få i Holland visste om någon park utanför landet men att hela 57 % tyckte att det var viktigt med Nationalparker.

Identifiering av Pan Park:

- Bygga nätverk pratade man om. Intressant att vara med från vår sida.
- Använda WWF mera i marknadsföringen, eftersom detta är ett känt varumärke.
- Lägger upp en strategi för att göra parkerna mera kända.
- Allt flera särskilt yngre är intresserade av att besöka en park

Abruzzo nationalpark

Det jag uppfattade var att man hade en stor finansiering (50 milj. sek i budget) 12-14% självfinansierat. De satsar på Eco-turism. Parkförvaltningen var duktiga på att få till EU-projekt för utveckling av parken med kringliggande område. Jag noterade att man placerat ut ”visitor centers” med olika rovdjur bl.a. i olika byar. Det fick en rotation på gästerna som är positiv för alla. Många frivilliga jobbade i parken. Hela 30% av den totala arbetskraften. I övrigt la jag märke till att en väldigt strikt zonindelning av parken. Man bara fick vistas i zon A med guide under högsäsong. De hade även rovdjur i hägn i parken. Det var proffsiga guider, vissa var tyvärr ej engelsktalande.

Entreprenörer

Inom parken satsar entreprenörer på att marknadsföra lokala produkter. Viktigt att ha speciella produkter och souvenirer från området. Det var viktigt att man arbetade aktivt med området kring parken och dess byar.

Intressanta studiebesök hos lokala entreprenörer. Bl.a en fårfarmare som berättade om hur man klarade av att ha rovdjur i närheten av verksamheten. Mycket intressant. Vänligt bemötande i affärer och matställen. Det var relativt billigt jämfört med i Rom.

Lillemor Wester Mörkrets Fritid

Bakgrund

Jag heter Lillemor Westher och bor sedan 3 år tillbaka i Mörkret vid foten av Fulufjället. När möjligheten att få följa med på resan till Abruzzo Nationalpark blev känd sig anmälde Fritid i Mörkret Ek förening några i styrelsen att följa med för att få en liten inblick i hur nationalparken fungerar och få lite tips och idéer om hur vi kan göra det bästa möjliga av "vår" kommande Nationalpark. Jag hade turen att bli uttagen att följa med och fick uppleva en fantastisk vecka.

Mål med resan

Mitt mål med resan var främst att samla information om förvaltning av nationalparken. Samt hur man kan skapa arbetstillfällen och tillväxt i byarna runt nationalparken.

Besökscentrum

De centra vi besökte i Abruzzo tyckte jag var bra utformade och att de inrymdes i gamla, redan befintliga hus var mysigt, speciellt då Vargcenter. Insektsmuseet i San Sebastiano var fantastiskt. Jag är inte särskilt intresserad av insekter, men bildvisningen i undervåningen på museet var en upplevelse. Kan själva idén var något att ta efter? Bildvisning av växter och djur som finns på och omkring Fulufjället?

Om jag skulle ha något att erinra mot det jag upplevde i nationalparken och de centran vi besökte, var att all skriven information fanns enbart på italienska. Det hade varit mycket mer givande om informationen hade funnits på engelska också. Var det kanske en medveten satsning för att ge fler guider arbete?? Eller kanske parkens besökare i huvudsak är italienare? Jag kan inte minnas att man sa något om detta och jag tänkte aldrig på att fråga.

Intressant var också att se och höra vad de gjorde för barnen. Kanske även många vuxna skulle delta för att lära sig förstå vikten av att vara rädda om miljön i alla led.

Entreprenörer

Det var också intressant att se att det finns möjlighet för lokala – och inflyttade – företagare att etablera lönande företag inom nationalparken. Det inger i varje fall mig ett litet hopp om att vi även runt Fulufjället ska kunna etablera några lönande företag. Främst med inriktning på lokalt producerade produkter som t ex hjortronsylt och även blåbärs- och lingonsylt. Varför inte försöka producera och sälja viner på dessa bär.

Våra besök hos de lokal entreprenörerna visade att det inte är omöjligt att driva affärsverksamhet, kanske även i samarbete med parken och stärkte mina funderingar och tankar på att vi måste försöka få till stånd en liten butik i Mörkret.

Där turisterna kan proviantera de nödvändigaste basvarorna, även lokalproducerade varor. Vi

måste också ta till vara och vidareutveckla Fjällgårdens möjligheter att erbjuda boende och helst också en liten restaurang.

Dessutom bör vi fortsätta att planera och förverkliga våra drömmar om en camping i Mörkret vid Fuluälven. Det blir mycket för oss som finns kvar i byn, men kanske kommer det nya krafter som är villiga att satsa en del arbete. För att hela omlandet ska fungera på bästa sätt måste vi samarbeta och hjälpa varandra på alla nivåer. I vissa fall kan man kanske tänka sig att starta kollektiv för att framställa olika produkter som kan säljas runt fjället.

Fårbonden

Besöket hos fårbonden var också intressant och trevligt. Det får mig att tänka på hur mycket man kan göra om man inte har för stora fordringar på bekvämlighet och är villig att arbeta hårt och mycket. Abruzzohundarna var en trevlig bekantskap (särskilt valpen). Dessa hundar vore något att införskaffa i Sverige också. Då kanske djurhållarna inte behövde få djur, främst får rivna av våra rovdjur. Kan det vara tänkbart för samernas renar också?

Pan Parks

Träffen med Pan Parks representanter på onsdag kväll gav i alla fall mig både positiva och negativa vibrationer. Positiva när det gällde möjligheterna till att de skulle bygga en fritidsby i Mörkret. Negativa på det sätt det presenterade möjligheterna till att förlägga "byn" vid Strupen eller Styggbacken och på det sätt de framlade vad som skulle hända om de mötte minsta lilla motstånd till det beslut de skulle komma att ta. Vad som kommer att hända vet jag inte när jag skriver detta. Jag har dock förstått så mycket att dom gör som dom vill och vill inte vi detsamma som blir det inget byggande alls.

Naturrum

När det gäller Naturrum har jag en del förslag som kanske inte helt kommit till under den här resan, men som kanske inte är helt fel ändå. Nu vet jag inte riktigt hur man har tänkt sig att utforma lokalerna, men jag tycker man ska ge utrymme för lokala företagare och hantverkare att presentera sina alster. Dessutom bör de forskare som besöker fjället och omlandet ges möjlighet att presentera sina rön och upptäckter. Sen får vi inte glömma att barnen bör få en egen vrå precis som i Vargmuseet och Insektsmuseet. Det kan kanske vara svårt att få rum med allt i en och samma byggnad, men det är kanske värt ett försök. Ett alternativ är att man inte samlar allt på samma ställe utan ordnar utställningslokaler/muséer på flera platser runt fjället.

Ridturet runt Fulufjället

Jag har också funderat lite kring det här med ridturet på och omkring fjället. Jag är ganska hästintresserad själv och vet att man kan uppleva och se mycket mer från en hästrygg än man gör till fots. Dessutom är hästen ett förträffligt "transportmedel" för personer som inte kan eller orkar gå själva, förutsatt att de inte är hästrädda. Men då undrar jag, har man förbjudit hästar efter leder inom nationalparkens gränser?

Framtiden

Ja, det finns som sagt mycket att fundera på och kommentera, men det får vi kanske tillfälle till att göra vid senare tillfällen. Jag kommer nu närmast att delge mina vänner i styrelsen för Fritid i Mörkret mina upplevelser och tankar från Abruzzo. Sen får vi se om det kan inspirera till vidare arbete för utveckling av byn.

Birgitta Pettersson projektledare Fulufjällets Omland

Tankar innan resan:

- Helhetsperspektivet - Hur arbetar man med hållbar utveckling i området? Omfattar det alla delar?
- Hur har man skapat sysselsättning?
- Naturvårdsarbete, ekonomi, organisation och strategier för parken?
- Samarbete parken – lokalbefolkningen?
- Samarbete mellan företagarna?
- Negativa resp positiva för parken?
- Abruzzo som PAN-Park kontra Fulufjället som PAN-Park?
- Vad kan vi lära om: information, guidning, utbildning, mmm

Tankar efter resan:

- Välorganiserat mottagande – imponerande o generöst att erbjuda oss Fulvia o Lucia hela veckan + bussar
- Mycket bra programupplägg. Flexibla lösningar för ev. ändringar
- Vi var en mycket bra sammansatt grupp. Det borde ha blivit ett bra utbyte på många sätt bland deltagarna.
- Besök i Parken
 - ”flexibel” zonerings
 - bar /café i zon A
 - inga WC i zon A
 - end guide i zon A -
 - fick ej göra överträdelse från led i zon A
 - endast info på italienska
- Besök entreprenörer
 - hur ser samarbetet ut mellan park o företagare ?
 - vilka samarbetar o varför?
 - samarbete mellan företagare?
 - företagarna är ej med i marknadsföring för parken!
- Man satsar på skolor
- Intressant möte med Mr Tassi (lunchen glömmes man aldrig)
 - organisation
 - projektformuleringar
 - EU-finansiering
 - Ekonomi

Hur går vi vidare efter resan:

- Varje deltagare kan arbeta vidare inom sitt område
- Hålla liv i nätverket som blev under resan – lokalbefolkn, kommun, länsstyrelse, naturvårdsvårdsverket
- Fortsätta utbyte med Abruzzo – bjuda in Tassi, Fulvia , Lucia till Fulufjäll – få deras syn på vår organisation mm
- Utbyte i ev EU-projekt

- Volontärer i Fulufjäll?
- Skolan in i Fulufjäll m Omland
- Vi måste se vad vi har – Fulufjäll- med dess fördelar jmftr Abruzzo!
- Invigningen kan omfatta många delar under en ev invigningsvecka
- Guideutbildningen

Jag har frågat mig hur helhetsperspektivet – hållbar utveckling - ser ut i Abruzzo. Det är värt att diskutera i gruppen tycker jag eftersom vi har det som målsättning för omlandsprojektet och även ek föreningen har diskuterat detta. Arbetar man med hela konceptet? Vad fick vi se och vad finns under ytan?

Anders Bergquist Naturvårdsverket

Bakgrund

Jag, Anders Bergquist, arbetar på Naturvårdsverket och är just nu projektledare för genomförandet av Fulufjällets nationalpark. Vi är flera på Naturvårdsverket som arbetar med Fulufjället, bland annat kommer Janet Jander och Lennart Bratt från Länsstyrelsen i Dalarna också att arbeta med nationalparkens för oss på Naturvårdsverket med olika delprojekt.

Mål med resan

Huvudskälet att jag reste med till Italien var naturligtvis att det skulle vara enormt intressant att se en utländsk nationalpark, och inte vilken som helst heller, utan Abruzzo som jag har hört så mycket talas om.

Dessutom var det också ett gyllene tillfälle att träffa dels projektledarna för Omlandsprojektet och inte minst flera Ortsbor från Särna, Mörkret, Lima och Gördalen.

Huvudmålet för mig blev hur man i Abruzzo tar hand om besökarna och hur man visar för besökarna vad som finns i nationalparken.

Höjdpunkter

Några av höjdpunkterna under resan blev mötet med PAN Park i Rom och i Abruzzo. De guidade turerna med vår duktiga guide Lucia och vår fantastiske tolk Fulvia, var njutbara upplevelser varje dag. Jag återkommer till detta.

Naturum

25 naturum i en nationalpark! I Sverige har vi inte naturum i alla parker. Jag hade stora förväntningar på dessa Visitors center men om jag ska vara ärlig blev jag inte så imponerad. De flesta vi såg var inte särskilt väl genomförda utom möjligen varg-Visitors center. Men så många naturum, med så mycket öppethållande är avundsvärt och bör vara eftersträvansvärt för oss här hemma.

Parkförvaltningen

Hela parkorganisationen imponerade mycket. Ett lokalkontor i Rom! Ett stort internationellt centrum i Vialetta Barrera med vandrarhem, kontor och lokaler för forskning mm. Dessutom huvudkontoret med stora lokaler, djurpark (mera tveksamt) och en stor medarbetarskara. Parkens ekonomi är 50 miljoner kr i statligt bidrag plus egen finansiering på cirka 5 miljoner kr. Hela nationalparksbudgeten för Italiens 20 nationalparker är på 600 milj. kr. Men då ska man komma ihåg att Italien har inte någon allemansrätt. Här ser vi vad allemansrätten här hemma hos oss egentligen kan kosta.

Guiderna

Det är mycket sympatiskt med guidningarna. Det ger en helt annan dimension åt besöket om man möts av en trevlig guide. Sen blev jag faktiskt mycket imponerad av hur Lucia inledde sin första guidade dag med att omsorgsfullt placera oss på ett speciellt sätt, i en cirkel. Sen inledde hon med hur man bör närma sig naturen, på ett lågmålt sätt, tala lågt. Jag uppfattar detta som att man vill få besökarna att känna vördnad för naturen, att man är där på besök på naturens villkor. Mycket bra, ger en särskild känsla.

Att nationalparken sen kunde ställa upp med en så entusiasmerande tolk som Fulva var enastående. Hon bidrog mycket till att göra vistelsen angenäm med sitt ytterst behagliga sätt. Det är säkert en medveten satsning att personalen utåt mot besökarna ska ge ett trevligt och representativt bemötande.

Pan parks

Jag hade flera tillfällen att diskutera PAN Park med Seger van Voorst tot Voorst. Det var mycket givande, men skapade också en del tankar om hur unikt Fulufjället egentligen är, om det nu är det. Ger bestämmelserna tillräckligt skydd för en PAN Park så att det unika kommer fram? Sen diskuterade vi naturligtvis invigningen av Fulufjället dels med Seger, dels med André Brassier från Holland och Zoltan Kun från Ungern. Det ska bli jättekul med en annorlunda invigning med PAN Park vilket kan ge en internationell prägel på invigningen.

Olikheter/likheter

Man ska komma ihåg att det finns likheter mellan Abruzzo och Fulufjället, men att olikheterna är de klart dominerande. Det är svårt att jämföra de båda parkerna. Abruzzo har ett ganska hårt utnyttjande genom betet. Zon A inte särskilt stor. Antalet besökare till Abruzzo, 2 miljoner, jämfört med de kanske 100 000 som kan komma till Fulufjället. Nog för att det krävs mycket för att ta hand om 100 000 besökare, och jag tror att man kan dra en hel del lärdom av hur man arbetar med besökarna i Abruzzo. Vördnaden för naturen, guidning mm. Men vi ska också komma ihåg att vi har vår allemansrätt. Vi är vana att röra oss fritt vilket man inte är i Italien.

Deras volontär verksamhet var ju intressant. 2000 volontärer om året. Vi har kanske en bråkdel om ens det. Men man ska också komma ihåg att vi i Sverige har inte någon sådan tradition. Volontärer kan också bli en konkurrent till andra som vill få en utkomst av verksamheten kring nationalparken.

Christer Afseè Nordiskt Vildmarksliv Sörsjön

Allmänt

Trevligt och vackert område med mycket djurliv. Det var intressant att notera att så mycket hästar, kor och får betade i anslutning till zon A i parken. Detta skapade ett speciellt golfbanelandskap. Studiebesöket till herdarna med abruzzo-hundarna (maremma) var intressant och kan vara av framtida intresse.

Parkförvaltningen

Skötseln och organisationen av parken skiljer sig markant från svenska förhållanden. Med direktör Rossi i toppen som drev och utvecklade parken som sin "baby" förefaller ha blivit en framgångsstory. Förståelsen av att lokalbefolkningen skall ha ekonomisk nytta av en nationalpark har omvänt en tidigare skeptisk eller tveksam befolkning. Parken är troligen den största arbetsgivaren direkt eller indirekt i området.

Motsättningar mellan parkledning och lokalbefolkning förefaller ha minimerats till enbart vissa ifrågasättanden från fårfarmarna i området. Att lägga ut besöks- viltcentra till olika byar i området förefaller ha gjort så att hela regionen drar ekonomisk nytta av turismen. Att skapa sådana viltcentra kanske inte ligger i linje med Naturvårdsverkets syn, men väcker onekligen intresse. Jag tror att företagen i området i längden skulle tjäna på att kvalitets-säkra sina "produkter". Vi genomförde bl.a en ridtur hos ett väletablerat ridföretag i området. Även om naturupplevelsen var en höjdare drogs betyget ner väsentligt av dålig utrustning, halta hästar, dåliga skor mm.

Parkledningen hade också en underlig inställning till behovet av någon form av toalett i parken. Här tycktes inställningen vara att om inga toa finns föreligger heller inga behov. Detta emotsades av välspredda pappersservetter inom parkområdet. Sammanfattningsvis var studieresan en höjdare, och erfarenheterna jag vill förmedla hem, och inför Fulufjälls nationalparksbildande kan skrivas i följande punkter;

- Tänk annorlunda organisation av tillsyn och skötsel (låt lokalbefolkning spela en roll) av parken
- Fördela ekonomiska satsningar (besökscentra) runt fjället.
- Stötta bönder som har djur i området med vakthundar typ Abruzzo maremma mot rovdjur
- Vår ekonomiska förening skall spela en roll i utvecklingen av park och omland
- Våga ta nya grepp - skapa viltcentra
- Kvalitetssäkra företag i den ekonomiska föreningen
- Låt föreningens logga och vara en kvalitetsstämpel
- För att styra parkbesöken och också ekonomisera en verksamhet så tillåt bara organiserade besök (med guide) i vissa områden.
- Tänk zonindelning, utöka Fulufjäll med zon C och D.

Fulvia som jobbar med bl a internationella kontakter samt guiden Luccia

Karin Magnusson, lärare på Buskoviuskolan, Särna.

Mål med resan

Jag ville få en inblick i hur skolan arbetar vid/i en nationalpark. Få vetskap om hur företag knutna till nationalparken verka för att skapa en god image och ett gott arbetsförhållande med skola och lokalbefolkning. Som vi också skrev i inledningen av vår ansökan är Särna en bygd där det i framtiden kommer att skapas arbeten genom individen själv eller i samverkan med andra människor. Till stor del är vi och kommer i framtiden också att vara beroende av turism. Skolans roll i bygdens utveckling är viktig.

Höjdpunkter under resan

- Insektsmuseet med den glada guiden som entusiastiskt tar med oss in i salen och på ett mkt pedagogiskt sätt visar hur man brukar "lek" med barnen. Egentligen alla de infocentra vi fick besöka - man fick en uppfattning om hur mycket arbete och pengar som lagts ner på detta. Samt att det också fanns en tanke bakom dessa infocenter och att flera orter skulle få del av parken.
- Från råvara till färdig produkt, besöket på fårfarmen (abruzzohundarna) och sedan vidare till mejeriet och slutprodukten - ost.
- Naturen i nationalparken, byn Villa Barrea, trevliga människor i affärer och på restauranger, det kändes äkta, inte påverkat av turism.
- Naturligtvis all god mat

Det jag fick ut av resan

- Viktigt med infocentra. Hur kan man ta tillvara på den kultur och det naturliv som finns runt om Fulufjället. Kan man göra någonting liknande här, olika infocentra i byarna runt fjället. Särna har Lomkällan med skogsbrukets historia, Mörkret naturrummet, Gördalen ?, Sörsjön ? osv.
- Vad kan vi producera lokalt? (Hur kan företagen runt fjället skapa sin nisch?).
- Guideverksamhet på fjället, naturrummet, detta kan leda till att skolan kan ha proplatser inom nationalparken.

Uppföljning

Buskoviuskolan med 5 lärare kommer att delta i ett Itis-projekt, med tema på Fulufjällets nationalpark. Detta projekt kommer att starta upp under vt-02, vi har begränsat projektet till att gälla elever i klass 8-9. Eleverna skall inventera Särna med omnejd kring informationen inför nationalparksbildandet. De skall intervjua människor inställning till nationalparksbildandet, inventering kring hantverk samt kultur inom Särnaområdet. All information kommer att bearbetas och läggas ut på skolans hemsida. Vi hoppas också kunna ha ett samarbete med Buskoviuskolan och projektet Fulufjällets Omland.

Birger Johansson Horrmunds Fiske & Vildmarksguide

Trafiken. I bussen till parken uppstod ett resonemang om att italienarna hade tappat kontrollen över trafiken. Hur kommer detta att se ut om 50 år? Paralleller drogs till Sverige. Är benzin för billig? Bensinpriset i Italien är väl ungefär som vårt? Hur vore det med skilda priser stad-landsbygd? Och hur är det med efterlevnaden av trafikreglerna? För att anknyta till parken – ett stort antal djur, även sällsynta, dödas på vägarna varje år. Det kan jag förstå!

Utbildning. Jag delar parkledningens syn på utbildning. Naturvett delgavs turister på sommaren och skolelever på vintern. Stora resurser satsades på de yngre. Ex. i vargcentrat ”learn about nature” om föreningar samtidigt som man fick lära sig om vargen. Ett annat exempel, som vi fick ta del av, var hur barn togs om hand i insektsmuseet.

Franco Tassi. Mötet med delar av parkledningen i Pescasseroli var bra. Intressant var att höra hur en negativ syn på parken hade vänts till något positivt. Arbetstillfällena spelade härvid en avgörande roll. Parken verkade ha stora medel till sitt förfogande. De låg tydligen långt framme när det gällde kartmaterial. Bra att ha som underlag vid EU-ansökningar.

Rovdjur. Stadiet av förföljelse var ett passerat kapitel. Parken hyste ca 100 björnar och ca 60 vargar (Italien 600). Det berättades om en björn som vant sig vid att finna mat hos människor. Björnen flyttades, men kom snart tillbaka. Detta har även vi upplevt. Det är oftast lönlöst att flytta stora rovdjur. Det glädde mig särskilt att se att de stora rovdjuren var en stor dragningskraft. Björnen är även symbol för parken. Björn heter orso på italienska (Orsa björnpark!) Varg och lodjur var också något av symboler med egna projekt.

Fårfarmare. Besöket hos fårfarmarna med sina hundar mot varg och andra rovdjur var intressant. 1 herde, 150 får och 4 hundar var ett fungerande team. Försök med dessa hundar har gjorts i Norge med positivt resultat.

Vi besökte även ett mejeri där ost gjordes av får och getmjölk. Både herdarna och mejeriet fungerade med hjälp av EU-bidrag. Vi lyder under samma lagar och jag kunde inte låta bli att tänka på byråkratin i Bryssel. Nästan hälften av EU:s budget handlar ju om jordbruksstöd.

Valle di Rose. Resans höjdpunkt var nog för min del den guidade turen upp till nästan 2000 meters höjd. En höjdskillnad på ca 900 meter, som avverkades på 2 timmar. Stigen gick genom en fantastisk bokskog som nådde upp till 1800 meter. Väl uppe såg vi ca 50 st av parkens ca 1000 alpgetter eller gems. De kallades här för Chamois. Jag frågade guiden om priser. De som beställde guide en halvdag betalade ca 50 kr. Heldag ca 75 kr. Läser i en broschyr att speciella guidade turer kostar 1500 kr för grupper om 20 – 50 personer och då ingår 2 guider. Färre personer med 1 guide kostar 1000 kr.

Regler. Till sist något ur Ten rules for ”the perfect visitor” of a national park.(på engelska)

- Use your motor-vehicles only to reach the National Park and travel through its main roads; do not enter the heart of nature by car; No racing, no four wheel driving, no gymkhanas and no rides in cars or motorcycles through the fields and woods; no rides on motorboats. Motor-vehicles should be used as little as possible and should never be driven off the roads.
- Do not bring dogs along (not even on the leash), guitars or radios. Do bring a binocular, a camera and a map to experience and feel the best way the world around you.

Naturligtvis är inte detta något för våra förhållanden, men kanske något att tänka på om vi har kontinenten som en målgrupp.

Karin Eriksson, Anna Röngård, Lillemor Lundgren, Ulla– Britt Thun och Karin Magnusson

Anna och Kjell Röngård

Bakgrund

Vi följde med på resan för att få idéer för utveckling av vårt företag, boendeformer, marknadsföring, samarbete och bokning. Deltagarna på resan var positiva människor vilket gjorde att resan blev mycket bra och som bådär gott för framtida samarbete.

Marknadsföring

Vi blev omhändertagna på platsen på ett personligt, otvunget och proffsigt sätt. Främst av våra nyvunna vänner Fulvia och Luccia. Av detta kan man dra slutsatsen att det är viktigt att guiderna har en personlig fallenhet och rätta kunskaperna för sin uppgift.

Marknadsföringen av området i Abruzzo sköttes av nationalparken. Det är viktigt att veta, då detta är den gemensamma marknadsföring som finns och som tydligen har givit många besökare. Detta är viktigt att Nationalparksledningen i Fulufjället tänker på för framtiden. Nationalparken förmedlade kontakter till aktiviteter. Företagen i området hade ingen gemensam marknadsföring. Där har vi mycket att vinna genom vår ekonomiska förening runt Fulufjället.

Det stora antalet besökare i Abruzzo nationalpark var till stort gagn för näringsidkarna och samhället i övrigt. Något som kunde uppfattas mindre bra var att inte alla guider talade engelska.

Barnen

Barnen var en viktig målgrupp för parkförvaltningen. De var verktyget till att förmedla ekologiskt tänkande. Att nationalparken tog emot ungdomsgrupper och bidrog till deras fostran genom att förklara de ekologiska sammanhangen var en viktig sak. Detta har en stor betydelse och det borde vara något för förvaltningen för Fulufjällets nationalpark att ta efter.

Framtiden

En utveckling av Fulunäsprojektet i samarbete med Fulufjällets nationalpark skulle ge stora möjligheter att få besökare till området.

Områdets indelning i zoner varkar vara en bra idé. Kanske man i tillämpningsbara delar kan överföra detta till Fulufjällets Omland. Den inledning som presenterades verkade logisk och välmotiverad.

Det är mycket viktigt för utvecklingen av Fulufjällets nationalpark att förvaltningen av parken och företagen samarbetar.

Lokalbefolkningen

Av det vi såg verkade lokalbefolkningen ha funnit bra vägar att leva i harmoni med parken såtillvida att man förstår varför parken finns och dessutom utnyttjade inkomstmöjligheterna. Alla verkade stolta över parken och hade inget emot att förknippas med parken i sitt vardagliga liv. De många små företagen inte hade ett strukturerat samarbete mellan sig. Då tror den ekonomiska föreningen i Fulufjället kan utträta en hel del.

Det bestående intrycket hos oss har blivit att nationalparken i Abruzzo utgjorde ”primus motor” för hela området och var den grund som möjliggjorde att befolkningen levde gott både ekonomiskt och socialt.

Ulla- Britt Thun Gördalen

Bakgrund

Jag – Ulla-Britt Thun från Gördalen – sökte en plats på Abruzzoresan i första hand som representant för min familj, men tyckte naturligtvis att det var bra om Gördalen fick en representant.

Min familj äger en fastighet i Gördalen, där vi har ett antal bäddar som vi är intresserade av att hyra ut. Helst skulle jag vilja nå ut till naturintresserade människor med lite ”enklare” boende. Med naturintresserade menar vi människor som gärna vill stanna i byn och dess omgivning, inte bara dra iväg till slalombackarna i Idre, Sälen och Trysil. Vi tror att den blivande nationalparken med dess statushöjning av området och marknadsföringen av den kan hjälpa oss att nå den grupp av hyresgäster vi söker.

Resan var välorganiserad och lämnade många höjdpunkter och minnen. Dessutom tänkvärda reflektioner över vad man såg och hörde.

Goda minnen

- Den höga klara, lite kyliga luften och utsikten första morgonen jag kom ut i Viletta Barrea, gjorde att jag visserligen hänfördes och kände mig utomlands, men påminde mig mycket om en höstmorgon hemma i Gördalen.
- Vårdarnas (tors inte säga guiderna efter middagen i Viletta Barrea 9/10) ”milda men värdiga framtoning”. Trevligt och pedagogiskt omhändertagande av gäster.
- Lite tråkigt traditionella, men fint inredda museum och visitors center. Bra att vi fick se att man kan fördela gracerna mellan olika byar. Mycket kul att se deras ambitioner att ge barnen information på ett för barnen tilltalande sätt.
- Gästfriheten trots språkförbistring.
- Fåraveln och mjölkens förädling.

Funderingar

- Vi behöver inte alls ”internationalisera” vårt sätt att vara, men kanske lära oss fler språk, lära oss bli bra på att tillvarata, visa och sälja det vi redan har mat, boende, lokala produkter (souvenirer) och OSS SJÄLVA med all lokal kompetens som finns.
- Vilket samarbete !! Om jag som presumtiv uthyrare av rum och stugor samarbetar med restaurangägare, souvenirförsäljare och guider är chansen större att nå framgång för mig och för hela området.

Uppföljning:

- För mig personligen kan det vara att få delta i utformningen av invigningsaktiviteterna av parken.
- Täta träffar med projektledning, resdeltagare och övriga intresserade det närmaste året för att ”hålla grytan kokande”, via information till media och allmänhet.
- Ev blåsa liv i cykelgruppen om intresse finns.
- Förmedla en positiv syn i min omgivning, på vad jag tror om bygdens framtid.
- Se till att min familj kommer till skott med kontakt med andra uthyrare om samarbete – komplement.

Alf Nordin Länsstyrelsen Dalarna, Fjällförvaltningen.

Mål med resan

Största orsaken var att jag ville se hur en nationalpark såg ut och fungerade utanför Sveriges gränser. En Nationalpark med buffertzoner (som vi inte får i Fulufjället). Befolkning som bor inom nationalparksgränserna. Hur man löser de stora besökarantalet (2 miljoner). Zonindelningen och rovdjuren kontra befolkningen och tamdjursuppfödarna.

Parken

Besöket i parkens huvudkontor där vi fick information om parkens skötsel och zonerings-system mm. Beskrivningen hur man utvecklat parken från de första idéerna 1907 till dagens nationalpark år 2001. Inplantering av bytesdjur till varg, lo och björn var ett projekt som fascinerade mig (det skulle inte gå i Sverige). I det sammanhanget nämna kartan över området, som beskriver vad man kan se inom olika områden och efter vandringsleder. Då kan besökaren med olika intressen välja de områden som parkbesökaren får mest utbyte av.

Fårbonde

Besöket hos en fårbonde som föder upp vakhundar av Abruzzo-Maremmatyp var mycket intressant och en höjdpunkt. Att utveckla en hundras som har som arbetsuppgift att vakta fåren mot rovdjur fascinerade mig mycket. Genom att tikarna får valpa i fårhagen och att valparna under sin uppväxttid blir så präglade att de sedan försvarar fåren. Det borde man kunna överföra till många andra ställe där man har problem med rovdjur.

Besökscentrum

De besökscentrum man gjort i ordning för olika djurarter var ett bra sätt att ta hand om besökarna. Där fick man en objektiv beskrivning av arterna. De centra vi besökte var insektsmuseum och vargcentra. De var mycket bra (det finns en hel del idéer vi kan använda oss av runt Fulufjället för att få folk att stanna längre tid inom området).

Hur lokalbefolkningen har kunnat få en inkomst av parken tex. uthyrningsverksamhet och lokalproducerade varor där man får använda parkens logga.

Vandringen sista dagen upp till M Boccanera 1982 m.ö.h där vi såg stora flockar av gems och många fågelarter. Den sista arten på vandringen var en ung kungsörn.

Det fanns en del negativa saker inom parken:

Betande tamdjur inom A zonerna, framför allt hästar och får. Vargarna, björnarna och lodjuret (ormvråk) vid huvudkontoret vid Pescasseroli.

Det jag fick ut mest av resan

- En idé är att skapa en buffertzoon runt Fulufjället. Förslag till gränsdragning. Vägen från gränsen vid Gördalen till där Fulubågan korsar vägen och sedan Fuluälven ned till Strupen vägen ned till Sörsjön och vägen till Storbron. Kunde man dessutom få med mark på den norska sidan vore det bra.
- Att de som bor inom eller i närheten av zonen och har någon tillverkning eller uthyrningsverksamhet kunde få använda nationalsparksloggon i sin marknadsföring för lokal-producerade varor. De skulle även få ha en enkel information vid nationalparkscentrumet för att marknadsföra sig. Allt för att skapa arbetstillfällen runt parken.
- Att skapa visningscentra på flera ställen runt Fulufjället inte endast vid Njupeskärsentrén. En långsiktig planering efter att Nationalparken bildats. Visningscentra vid tex. Särna, Sörsjön, Grundforsen, Stöa, norska Ljördalen och svenska Gördalen.
- Att man inom vissa områden inom zon 1. i Fulufjället under sommartid måste ha guide med (om man får göra så för vår "Allemans rätt").
- Göra en karta som beskriver vad man kan se efter de olika vandringslederna, typ Abruzzo kartan.

Resan har gett mig inspiration att fortsätta att arbeta med Fulufjället fram till att det blir Nationalpark.

Fulvia med hundrasen Maremma Abruzzo, en effektiv hund som vaktar fåren

4. Uppföljning

Vi planerar och har redan genomfört några av stegen i uppföljning av studieresan till Abruzzo. Nedan följer några rubriker av det som har skett och det som planeras under år 2002

4.1 Återträff

Den 15 november 2001 hade sammankallade Omlandsprojektet till en återträff för att titta på bilder och återuppleva upplevelser från studieresan samt att tillsammans lägga upp en plan för hur vi kan sprida informationen till allmänheten om våra upplevelser i Abruzzo och vad vi har lärt oss.

4.2 Bildvisning/berättarkväll

Den 4 december hade författaren och fotografen Rolf Lundqvist en bildvisning och berättarkväll på Kyrkbacksgården i Särna. Det kom ca 35 personer som tog del av Rolfs bilder och våra gemensamma upplevelser. Det blev en diskussionsstund, där det främst var jakten som diskuterades.

4.3 Guideutbildningar

Under hösten 2001 har det ägt rum tre möten med Mora/Särna Folkhögskola, Malungs Folkhögskolan, Älvdalens Utbildningscenter och projekt Fulufjällets Omland. Syftet med dessa möten har varit att diskutera och planera en blivande guideutbildning med fokus på Fulufjället. Detta för att skapa arbetstillfällen lokalt och möta den internationella samt nationella turism som finns och kommer att finnas i större utsträckning i framtiden på Fulufjället.

Den första utbildningssatsningen kommer att starta vecka 10-17 våren 2002 samt 3 sommarveckor i augusti. Utbildningen drivs av Mora Folkhögskola i samarbete med främst Älvdalens utbildningscenter.

4.4 Bildvisning , föredrag Särna skola, Itisprojektet

Vi planerar att under våren 2002 visa bilder och berätta om Abruzzo nationalpark för elever i Buskoviussskolan i Särna. Främst kommer vi att inrikta oss på elever som driver ett Itisprojekt. Det projektet jobbar med att eleverna skall lära sig mer om Fulufjället.

Vi har under ett tillfälle i januari 2002 varit och berättat för eleverna om projekt Fulufjällets Omland. Nästa steg blir att berätta om Abruzzo Nationalpark.

4.5 Bildvisning

Vi kommer ett under våren 2002 utreda om det går att ha en bildvisningskväll om Abruzzo nationalpark samtidigt som man berättar vad som är aktuellt just nu i Fulufjällets blivande nationalpark. Vi planerar att lägga in en sådan här träff eventuellt i samband med Visningsresa nr. 2 runt fjället för näringslivskontor, researrangörer, kommuner, turistbyråer etc.

4.6 Planering av erfarenhetsutbyte

Det finns elever i Särna Skola som jobbar med Fulufjället just nu. De har individuella projektarbeten som t ex: flora och fauna i Fulufjället, lokalbefolkningen runt fjället, nationalparken. Projekt Fulufjällets Omland skall samarbeta med skolan och skapa en kontakt med ungdomar i Abruzzo och jobba vidare med erfarenhetsutbyte.

5. Diskussion

Det finns många likheter och olikheter mellan Abruzzo och Fulufjället. Det är svårt att jämföra de båda parkerna, men vi har ändå mycket att lära av varandra.

I de olika reseberättelserna framkommer många synpunkter som är väl värda att ha med i den fortsatta planeringen bl a :

- Mottagande av besökare
- Guider
- Volontärer
- Information
- Utbildning
- Satsningar på barn och skola
- Förvaltningsorganisation
- Marknadsföring

Abruzzo har bl a fördelat resurserna i parken genom att förlägga ett besökscenter i varje by. För Fulufjället bör det finnas möjligheter att förlägga aktiviteter knutna till parken t ex enkla- re temautställningar, föreläsningar, guidade turer i byarna för att få rotation på besökarna.

För att kontinuerligt utveckla och hålla en hög standard på Fulufjällets Nationalpark med Omland och få ett internationellt utbyte – skapa nätverk är det viktigt att göra liknande re- sor, som till Abruzzo. Vi bör även arbeta aktivt för att få internationella kontakter att besöka oss för att få deras synpunkter på vår park och arbete.

Vi bör förbättra samarbetet med skolan, i första hand lokalt, men även regionalt och natio- nellt/internationellt. Den är vår framtid och är därmed en viktig del i vårt utvecklingsarbete.

Det framkommer vid en jämförelse med Abruzzo att vi har kommit längre bl a vad gäller samarbetet mellan myndighet – lokalbefolkning och samarbetet mellan företagen – Fuluf- jällsringens ekonomiska förening. Därför är det viktigt att vi även fortsättningsvis tänker på helhetsperspektivet när vi planerar utveckling för Fulufjället med Omland. Vi har stora förutsättningar att lyckas långsiktigt!

Birgitta Pettersson
Projekt Fulufjällets Omland

6. Källor

Internet:

www.abruzzo.se

www.panparks.org

www.dalarna.se

Muntlig

Professor Franco Tassi samt övriga parkförvaltningen från Abruzzo Nationalpark

Broschyrer

Park effect utgiven av Parkförvaltningen Abruzzo

Summer 2001 in Abruzzo Nationalpark

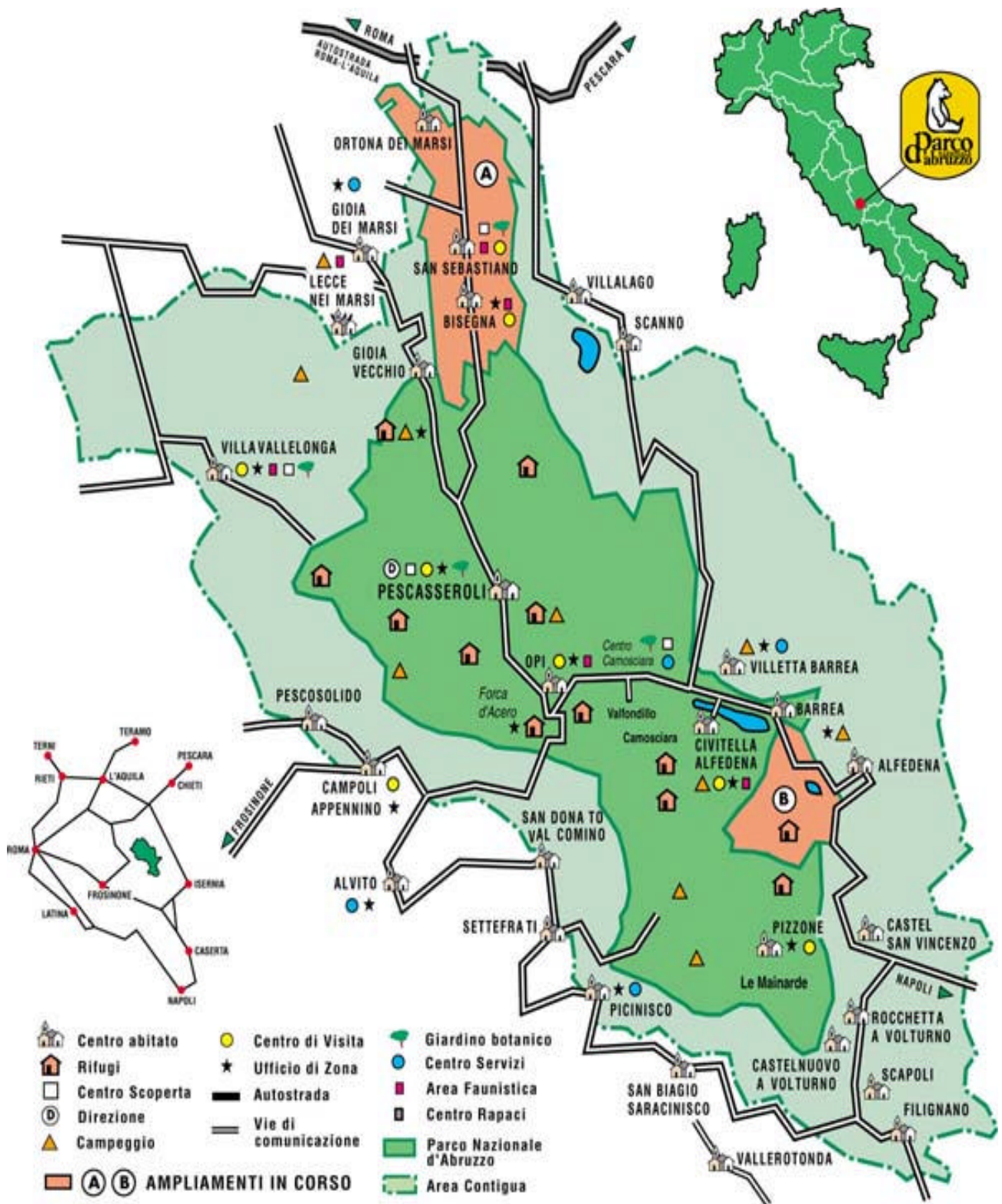
LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Rapport 2002:04

RESERAPPORT FRÅN ABRUZZO NATIONALPARK ITALIEN

Anna Dahlgren
Projekt Fulufjällets Omland, Etapp III
Miljövårdsenheten, Länsstyrelsen Dalarna
Januari 02

Rapporten är en del i projektet ”Fulufjällets Omland” med medel från Länsstyrelsen i Dalarnas Län, Naturvårdsverket och Mål 1

Utgivare: Länsstyrelsen i Dalarnas Län

Omslagsfoto: Abruzzo Nationalpark. Foto: Karin Eriksson

Layout, typografi och ombrytning: Anna Dahlgren

Tryck: Länsstyrelsens Tryckeri

Upplaga: 50 ex

Tryckt: mars 02

Copyright: Länsstyrelsens i Dalarnas Län

ISSN: 1403-3127, Miljövårdsenheten Länsstyrelsen i Dalarnas Län

Rapporten är tryckt på miljövänligt papper

Beställningsadress: Länsstyrelsen Dalarna, 791 84 Falun. Tel: 023-81 000